

Molt Honorable senyor
Excel·lentíssim senyor Vice-rector
amics congressistes
senyores i senyors

Correspon a la tasca d'un secretari aixecar acta de les reunions i donar compte del compliment dels seus acords. Voldria, doncs, avui acomplir aquesta missió que, val a dir, és força agradable per a tots els qui col·legialment hem format el comitè executiu d'aquest Congrés i per a mi mateix, que hi he fet de secretari.

El dia de la inauguració, aquí mateix, el cap del nostre Departament d'Història Moderna, organitzador del I CONGRÉS D'HISTÒRIA MODERNA DE CATALUNYA, recordava la conversa inicial que havia donat pas a aquesta iniciativa. Ara vull reprendre el fil i estirar-lo fins a aquest moment de la clausura. El 23 de març de 1982, el tema era plantejat en una reunió del Departament i s'examinà el manifest declaratiu d'intencions; ens esperonaven i ens eren punts referencials el Congrés del País Valencià (1970) amb 72 comunicants, i el d'Andalusia (1976) amb 108 comunicants. Les gestions es van començar, però les dificultats econòmiques —tot i que el pressupost imaginat era molt més inferior del que ha estat en realitat— ens van espantar i la idea va quedar en el camp del somni i de la utopia.

Però el corcó era dintre i de tant en tant un o altre dels companys del Departament feia sortir el tema. Cap a finals del curs 1982-1983, el Departament per votació unànime decidia tirar endavant el projecte, ara més perfilat, i a partir d'aquell moment —21 de juny de 1983— el I CONGRÉS va anar deixant el món de la utopia per anar-se configurant, a poc a poc, pas a pas, superant esculls, que n'hi ha hagut, tot i que no calgui magnificar-los, fins a esdevenir la realitat que hem viscut des del dia 17 i que avui clausurem.

1. Quina ha estat la realitat? Què ha estat el Congrés?

6 Ponències amb 151 comunicacions escrites i 5 d'orals, 4 d'elles per haver-nos arribat quan ja era impossible d'imprimir-les i 1 que no s'havia escrit. 2 Volums d'Actes amb un total de 1.504 pàgines. 450 Congressistes a més dels comunicants.

De les comunicacions 87 han estat presentades en català (57,61%), 59 en castellà (39,33%), 3 en anglès, 1 en francès i 1 en italià. Des del punt de vista temàtico-cronològic, 7 estan dedicades al segle XVI, 8 a temes que estan a cavall entre el XVI i el XVII, 35 al segle XVII, 12 a temes que s'allarguen entre aquest i el segle XVIII, 76 dedicades a aquest segle, i 12, finalment corresponen a temes dels ss. XVIII-XIX.

La procedència dels congressistes és: 472 (89,22%) del Principat, 46 (8,69%) de la resta del Estat espanyol i 11 (2,07%) de l'estranger.

12 han estat les sessions de treball amb assistència força nombrosa a cada una d'elles i amb un debat prou interessant la majoria de vegades. Una sessió de música, dels segles XVI-XVII, a càrrec dels concertistes Romà Escalas, M. Lluïsa Cortada i Pep Borràs; amb una escenificació de romanços corresponents a la guerra de successió i un sàinet de finals del segle XVIII, ens delectava ahir nit l'equip de l'Institut d'Experimentació Teatral del Departament d'Història de l'Art de la nostra Facultat; mentre que el dimarts passat l'esbart Joventut Nostra ens apropava a l'expressió popular amb dances que ens feien anar del Roselló al Penedès, del Llobregat al Pallars, passant per diverses comarques del Principat.

La convivència amistosa i relaxant s'expressava clarament en la trobada festiva de dimecres a la nit.

Fins aquí la realitat, externament dibuixada.

2. Com l'havíem pensat? Com la volíem?

Permeteu-me que em refereixi a la primera carta circular que vaurebre i que manifestava les nostres intencions en convocar el Congrés.

Les fites eren:

- afavorir l'intercanvi i debat científics, tot provocant una comunicació oberta;
- afavorir el coneixement mutu entre tots els historiadors i investigadors, fos quin fos, el seus status administratiu i professional;

- promoure la investigació i el coneixement de la nostra història des d'interrogants i inquietuds del nostre temps, estimulants així l'interès per la memòria col·lectiva d'amplis sectors de la població catalana.

Comparem, doncs, el que ha estat i el que volíem que fos. El sol fet de convocar un Congrés, programar les sessions —ponència, comunicacions, debat— és ja de per si mateix afavorir l'intercanvi i el debat. Voldria posar en relleu el que remarcava el professor Carbonell: el debat, gràcies a la presència de joves investigadors, ha tingut una «espontaneïtat ordenada» gens renyida amb la seriositat i nivell científic, a l'ensens que posava clarament de manifest la continuïtat de la investigació històrica, i més si els investigadors experimentats —tant de bo sempre es pogués parlar d'investigadors amb capacitat de mestratge pacient, atent, amable, encoratjador— saben desvetllar l'ànim que sempre és necessari per afrontar amb seriositat la investigació, prou àrida de vegades. L'obertura que hem volgut donar al Congrés des de bon començament, ha tingut dues exigències: la primera, més senzilla i fàcil de satisfer, que entronca amb el que acabo de dir, ha estat la llibertat d'expressió científica, que hem considerat fonamental i que ens ha portat a acceptar totes les comunicacions presentades; volíem aconseguir-ho al cent per cent, malauradament per exigències d'altri només hem arribat al 99,34%. L'altra exigència era no fer cap discriminació per raons econòmiques. Dels 574 inscrits, 447 (77,87%), han tingut inscripció d'estudiant, és a dir, 3.000 ptes. És evident que això comportava problemes econòmics, però era un dels reptes més decisius per a nosaltres; haver-ho aconseguit ens omple de satisfacció. És clar que això ha estat possible pels ajuts rebuts. Els institucionals —Generalitat (a través de Cultura, Ensenyament i la CIRIT), Diputació (Servei de Publicacions) i Ajuntament (Departament de Cultura)— ja els esperàvem; confiàvem que un CONGRÉS, que tenia per tema la història de Catalunya era aval suficient. Val a dir, però, que en algun cas aconseguir-los ha estat més difícil del que podíem esperar i de qui podíem esperar-ho; que encara avui alguns ajuts són de paraula i confiïem que el curs per a nosaltres no s'hagi d'acabar abans perquè siguin embargats els professors del Departament. Calia recórrer a d'altres institucions i així vam fer-ho. Banca Catalana i la Caixa de Catalunya, en primer lloc, i amb rapidesa van respondre afirmativament, això ens va encoratjar, i posteriorment la Caixa de Barce-

lona i la Caixa de Pensions, a les quals cal afegir a darrera hora la Caixa d'Estalvis Provincial de Tarragona. També la col·laboració de la casa IBM. A tots ells el nostre agraïment; han fet possible l'edició de les actes, que representa prop d'un 75% del pressupost del Congrés. Deixo al final l'ajut de la nostra Universitat-Facultat. Si en un primer moment havíem pensat celebrar-lo fora de la casa, després, i no únicament per raons econòmiques vàrem preferir celebrar-lo a la Universitat, més encara, a la Facultat. Així fem Universitat, així l'entronquem amb altres institucions. El Degà de la Facultat de Geografia i Història ens deia el dia de la inauguració que els ajuts havien estat més teòrics que pràctics per falta de pressupost. Estem contents del que n'hem tingut. No és culpa nostra que la Universitat de Barcelona ocupi en aquests moments l'últim lloc en el ranking de les universitats estatals pel que fa a la ratio pressupostària. 72.000 ptes any/alumne és evident que no permeten fer gaires coses. L'acolliment cordial moltes vegades s'agraeix tant o més que l'altre.

3 Què cal fer?

Voldria fer, com a secretari, una lectura del Congrés amb visió de futur. Tenim en acabar-lo: sis cintes de vídeo de les ponències enregistrades i els dos volums de les actes. Què cal fer-ne. De les Actes, és clar, corregir-ne tot el que es pugui. Algú ha carregat la tinta de les errades. Acceptem la crítica com a responsables de l'edició que hem estat i presentem excuses a aquells que n'han resultat perjudicats, però voldria dir en descàrrec nostre i dels professionals que les han editat, que la celeritat —una de les ponències ens va arribar deu dies abans de la inauguració, per tant la compaginació estava pendent—, la llargària de les comunicacions —l'impressor em deia que només un 25% respectaven el límit imposat de quinze folis— i, en alguns casos, pocs certament per sort, el lliurament d'originals defectuosos, no han fet possible una edició més acurada. Repeteixo, excuseu les deficiències en aquest aspecte i en d'altres que s'hagin produït (noms defectuosos...).

Quedar-nos en la correcció material seria poc. Tenim un bon material, que ens ha de permetre repensar-lo reestudiar-lo. Qui sap si d'aquí no en poden sortir simposis, taules rodones... que mantinguin viu el foc de la investigació. Deixeu-me posar en relleu dos aspectes. D'una banda la temàtica de les comunicacions marca unes preferències, sempre

respectables, Política i Institucions 37, Món Urbà 38, Món Rural 26, Cultura i Mentalitats 18, Religió i Població 15; d'altra banda les dades abans aportades sobre els segles estudiats marquen també unes clares preferències en ordre decreixent —segle XVIII, segle XVII, segle XVI—. Potser aixó ens ha de portar a potenciar àrees i èpoques menys estudiades, però no menys importants.

La nombrosa presència de congressistes ens demana continuïtat en l'esforç a tots plegats.

Abans d'acabar deixeu-me també dir gràcies. En primer lloc a Vós, Molt Honorable President, que ens heu volgut acompanyar aquest migdia en l'acte de clausura; tant de bo la vostra presència en vigílies, segons sembla, del traspàs de competències en el camp universitari, sigui penyora d'una fonda preocupació institucional per la Universitat. Gràcies als professors, que han acceptat de ser ponents del nostre Congrés i als altres professors d'altres universitats de l'Estat espanyol, que amb la seva presència ens han fet sentir la fraternitat universitària. Gràcies a tot el personal de la nostra Facultat, que des dels seus diversos llocs de treball han posat cordialitat en el sobreesforç, que una celebració d'aquestes comporta. Gràcies al grup d'estudiants del nostre Departament d'Història Moderna —m'agradaria poder-vos dir nom per nom, però la llista seria llarga i em faria por d'oblidar algú—, heu tingut la gran qualitat de fer amables i agradoses, fins i tot, les feines més carregoses; gràcies. Finalment, gràcies a tots vosaltres, els congressistes, que sou veritablement els qui heu fet el CONGRÉS. Gràcies per haver acollit la nostra invitació, gràcies per haver confiat en nosaltres. A reveure en el proper CONGRÉS D'HISTÒRIA MODERNA DE CATALUNYA, que avui comença la seva preparació. He dit.

Joan Bada i Elias